

Marjo Laukkanen

Synnyinseutunsa harras tulkki

Taidemaalari Antti Ojalan uusimmat työt herättävät henkiin Pohjanmaan kulttuuriin kuuluvat vaivaisukot ja kirkkopalossa vuosikymmeniä sitten tuhoutuneet puuveistokset.

Vielä hetki sitten tunsin vaivaisukot lähinnä koulun historian- ja uskonnonkirjoista. Siis ne kirkon tai kirkkotapulin seinään kiinnitetyt puiset veistokset, jotka käsi ojossa odottivat kirkossakävijöiden kolikkoja.

Antti Ojalan tapaamisen jälkeen huomaan etsiväni vaivaisukkojen kuvia verkosta ja miettiväni niiden merkitystä osana aikansa sosiaalityötä. Ojalalle veistokset eivät ole vain historian havinaa, vaan ne elävät kuvina ja tulkintoina hänen maalauksissaan.

Aiheeseen intohimoisesti suhtautuva Ojala on poiminut vaivaisukoista maalauksiinsa ne, jotka kiinnostavat häntä visuaalisesti. Häntä kiehtoo erityisesti veistosten primitiivinen teko tapa.

– Ne ovat taideteoksia, Ojala tiivistää.

Vaikka Ojala tulkitsee veistoksia maalauksen keinoin, lopputuloksessa on säilynyt jotain veistosmaista. Kankaalle maalatut

hahmot ovat kömpelöitä ja väritykseltään maanläheisiä. Ne ovat myös alkuperäisten veistosten tapaan arvokkaita, koruttomia ja vähän synkkiä.

Paluu juurille

Vaivaisukkojen maalaaminen merkitsee Ojalalle paluuta synnyinseudelleen Pohjanmaalle, jossa suurin osa vaivaisukoista sijaitsee. Ojala on kotoisin Lappajärveltä, nykyisestä Lapuan Kauhajärven kylästä.

Vaikka Ojala muutti pois Kauhajärveltä parikymppisenä, hän ei ole jättänyt koti-seutuaan kokonaan taakseen.

– Se on ollut todella hyvä pankki, kun satuin syntymään sinne. Nykyinenkin kuvamateriaalini lähtee pitkälti niistä juurista.

Ojala on yhä kiinnostunut kotikylänsä ja sen asukkaista. Kun hän kierteli Kauhajärvellä 1970-luvulla valokuvaten ja piirtäen ihmisiä, syntyi ajatus vanhojen valokuvien keräyksestä ja tallentamisesta. Se toteutui kuitenkin vasta nyt, yli kolmekymmentä vuotta myöhemmin.

Vuosikymmenten kuluessa Ojala on muuttunut synnyinseudullaan vieraammaksi, mutta seutu itsessään on säilyttänyt tuttuutensa. Hän nauttii myös Kauhajärvellä vielä asuvien tuttaviensa ja sukulaistensa tapaamisesta.

– Sukupolvien vaihtuessa ja kyläkuvan muuttuessa jotain on sentään säilynyt: tiet ja pellot, joilla olin paimenessa isoisä-

Valokuva: Seyyar Nasretdin

Valokuva: Seyyar Nasretdin

Valokuva: Antti Ojala

Lapin yliopistossa Antti Ojala on työskennellyt paitsi työhuoneella myös taidekirjastossa, jossa hänen kuvapankkinsa on täydentynyt primitiivisellä materiaalilla.

Antti Ojala

Taidemaalari, graafikko Antti Ojala (s. 1935) asuu ja työskentelee Helsingissä Lallukan taiteilijakodissa. Ojala on debytoinut taiteilijana Helsingissä vuonna 1960, jolloin hän myös päätti opintonsa Taideteollisessa oppilaitoksessa. Kohta 50 vuotta kestäneen uransa aikana Ojalan töitä on nähty kymmenissä yksityis- ja yhteisnäyttelyissä niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Ojala työskenteli tämän vuoden alussa kolmen kuukauden ajan Rovaniemellä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan ja Wihurin säätiön vierailevana taiteilijana.

ni kanssa. Aina kun käyn Kauhajärvellä, kävelen niitä samoja teitä, ja se tuntuu hyvältä.

Kauhajärven kirkko on taidemaalarielle selvästi yksi synnyinseudun vaikuttavimmista paikoista. Vuonna 1867 valmistunut kirkko tuhoutui tuhopoltossa vuonna 1981, mutta kirkkotapuli ja sen vieressä seissyt vaivaispoika säästivät.

Liekkeihin tuhoutui pieniä puuveistoksia, jotka Ojala onneksi ehti valokuvata ja joita hän yhä tulkitsee maalauksissaan. Ne oli poistettu kirkosta puhasoppisuuden aikana kirkkotapuliin, josta Ojalan äiti löysi ne. Ojala teki myöhemmin aloitteen veistosten palauttamiseksi kirkkoon.

Kevyempi sydän

Ojala aloitti uransa graafikkona mutta liukui pikkuhiljaa maalariksi. Hän kertoo väsyneensä grafiikassa tekniseen toteuttamiseen ja etukäteissuunnitteluun. Maalaamisessa Ojalaa kiehtoo suora kosketus materiaaleihin ja kuvan rakentaminen tekemällä.

Taidemaalarin kuvapankki ei ole tietokoneella vaan luonnoskirjoissa ja -papereissa sekä mielessä. Rovaniemellä ku-

vapankki on täydentynyt esimerkiksi Lapin yliopiston taidekirjastossa, minkä jäljiltä luonnoskirja pursuaa primitiivisiä kuvia eläimistä, ihmisistä ja esineistä.

Kuvapankki ei täydenny vain menneisyyden hahmoilla vaan myös uusilla kuvilla ihmisistä ja arjesta. Ojala pyrkii esimerkiksi tekemään yhden tai kaksi muotokuvaa vuodessa.

– Se on kurinalaista tekemistä, hyväksi ammattitaidolle.

Keväällä Ojala viettää kuukauden Grassinan kylässä Italiassa. Hän järjestää kylässä näyttelyn, jossa on esillä valokuvia ja piirroksia kyläläisistä lähes kahdenkymmenen vuoden ajalta.

– Odotan sitä mielenkiinnolla. Osa kuvien ihmisistä on kasvanut aikuisiksi, osa on jo poissa, Ojala kuvailee.

– Kohta on kaksi pitkään suunniteltua asiaa poissa sydämeiltä, tämä ja kotikylän kuvat. Sitten voin höllätä vähän.

Ojala ei kuitenkaan suunnittele penssleiden nurkkaan heittämistä ja eläkkeelle jäämistä.

– Niin kauan kuin käsi käy, niin hommia tehdään. En osaa kuvitella elämää ilman tätä, taiteilija sanoo ateljeessaan ympärilleen viitaten. ●